Polako, ali sigurno inflacija uzima svoj danak. Godinama smo se zaduživali kako bi živjeli iznad svojih mogućnosti. Kredita više nema, a plaće u realnom iznosu se smanjuju. Ovoj slici valja pridodati rast nezaposlenih, sve ugroženiju zajedničku potrošnju kao što je zdravstvo, obrazovanje, itd.

Počnimo priču primjerom. Pred desetak dana kilogram mesa je koštao 53 kune. Nakon nekoliko dana isto meso je koštalo 59 kuna. Danas ono košta 64 kune. Drugim riječima, meso je najprije poskupilo za 11,13%, potom za 8,47%; kumulativno meso plaćamo 20,75% više nego što smo ga plaćali prije desetak dana.

Što tek reći za stanje u poljoprivredi zbog hidro-meteoroloških nepogodnosti? Poljoprivredna proizvodnja će, gotovo je sigurno, ove godine podbaciti. Kriva politika prema poljoprivredi i prerađivačkoj industiji dodatno će dramatizirati stanje. Loši rezultati u poljoprivrednoj proizvodnji, potom će se pretočiti u stočarstvo. Ta i takva kretanja dodatno će pokrenuti povećanje cijena, a plaće će, ako da Bog, stagnirati.

Mnogi drugi proizvodi također iz dana u dan poskupljuju. Svaki izlazak u kupovinu „nagrađen“ je nekim iznenađenjem - povećanjem cijena. Veliki prodajni centri jedan ili dva proizvoda nude po nižim cijenama da bi ostalim proizvodima „otvorili prostor“ – poskupljenju.

Službeni izračuni kretanje inflacije mnoge proizvode ili uopće ne uzimaju u izračun ili im je ponder manji od potrebitog imajući u vidu kretanje strukture potreošnje u uvjetima smanjenja životnog standarda. Na radionicama „Moje financije – moja budućnost“ sudionici često iznose različite cijene po kojima se prodaju neki proizvodi koji su sastavni dio potrošačke košarice. Gotovo da se radi o zavjeri prodavatelja kako bi se dezorijentirali kupci. Sve u svemu sudionici radionica su zaključili da ima smisla najprije pratiti kretanje cijena, a potom eventualno kupiti. Kada je riječ o nužnim proizvodima tada arbitraže da li ili ne kupiti nema.

Ni rast cijena pojedinih proizvoda ne spašava pojedine, posebno manje, trgovine. Dnevno se maloporodajna mjesta zatvaraju. S jedne strane, smanjen je životni standard građana, s druge

strane, povećane cijene nisu dostatne da pokriju rashode poslovanja, a, s treće strane, porezi i doprinosi na osobne dohotke su još uvijek toliko visoki da nam pripada nečasno mjesto vodeće zemlje gledajući poreznu presiju dohotka. Tako visoku poreznu presiju nisu u stanju podnijeti industrije daleko veće dodane vrijednosti u odnosu na industriju male dodane vrijednosti koja dominira hrvatskom gospodarskom strukturom.

Tvrtke se dnevno zatvaraju. Neke tvrtke dobiju minutu ili dvije pozornosti, da bi nakon nekoliko dana postle samo još jedan slučaj sa tragičnim završetkom. Uvijek sam govorio da nije teško zatvoriti tvrtku. To je vrlo lako. Napištete zahtjev za pokretanje stečaja i proces se pokrene sam od sebe. Druga je priča koliko traje sam stečaj. Dok u razvijenim zemljama vrijeme stečaja iznosi tek nekoliko dana kod nas se stečajevi provode godinama. Posebno su dugi i uporni stečajevi u financijskoj industriji. Naprosto nismo sagledali multiplikativne učinke stečajeva. Gotovo da bi se moglo reći da nam je jedino bitno pokrenuti stečaj i time prestaje sva naša briga.

U svakom tržišnom gospodarstvu stečajevi su dnevna pojava. I nema posebnog razloga za zabrinutost ukoliko se otvara više tvrtki nego što završava u stečaju. Tržište svojom učinkovitošću, rekli bi pristalice neoliberalizima, čisti tržište. Međutim, kada se broj novih tvrtki mogu nabrojati na prste jedne ruke tada je od presudnog značaja kako provesti stečaj. Izjave po kojima stanje neke tvrtke, mjereno dospjelim obvezama, predstavlja dostatan kriterij za pokretanje stečaja ne da nije dobar već je poguban po radna mjesta. Upravo smo svjedoci jednog broja tvrtki koje idu u stečaj iako imaju tržište koje prihvaća njihove proizvode. Tržište je najznačajniji kriterij po kojem bi valjalo dijeliti uspješene od neuspješnih tvrtki. Tvrtke koje proizvode gubitke a imaju tržište ne bi trebalo tek tako „slati“ u stečaj. Potrebno je u tim slučajevima izvršiti analizu i utvrditi koji su razlozi za financijsko stanje u kojem se nalazi odnosna tvrtka. Drugim riječima, pitanje svih pitanja je da li bi tvrtka mogla da nema duga dalje funkcionirati, odnosno da li bi odnosna tvrtka mogla nastaviti poslovanje ukoliko bi se provelo restrukturiranje. Danas kada sudjelujem u procjeni bilo koje tvrtke iz bilo koje djelatnosti najprije procjenjujem vrijednost tržišnog udjela odnosne tvrtke, potom odnos obveza i potraživanja, te tehnološku razinu koja ima odnosna tvfrtka. Tek tada sam u stanju dati dijagnozu o vrijednosti tvrtke. Odluka da tvrtka ide u stečaj u stvari predstavlja ocijenu onog koji pokreće stečajni postupak da tvrtka nema dovoljno imovine kojom bi pokrila svoje obveze. Cost benefit analiza pokazuje i neke druge, društvene, parametre koji su od značaja za stanje u gospodarstvu.

Tako, dragi čitaoče, počeli smo cijenom mesa a završtavamo sa stečajem. Iako nema vidljive veze postoji značajna nevidljiva veza. Cijene rastu jer prodavatelji smatraju da će povećanjem cijena nadoknaditi gubitke koje imaju uslijed smanjenja potražnje. Stečajevi koji postaju stvarnost dodatno smanjuju potražnju za robama i uslugama što može rezultirati dodatnim povećanjem cijena. Svemu dođe kraj pa i povećanju cijena. Kada se iskoriste mogućnosti povećanja cijena dolazi kraj kojeg u gospodarstvu zovemo – stečaj.

Prema tome, kao što godinama tvrdim inflacija nije nikada napustila ove prostore. Pored psihološke, financijske, inflacije, puno novaca za malo robe, imamo i onu realnu inflaciju koja je određena većim rashodima od prihoda. Ta realna inflacija je problem hrvatskog gospodarstva što je moguće identificirati kroz smanjenje prosječne učinkovitosti, s jedne strane, i, s druge strane, rastućeg udjela tvrtki koje ostvaruju gubitke tijekom poslovanja. Nepokrivena potraživanja i inozemni dug značajnim dijelom možemo zahvaliti realnoj inflaciji. Posljedica troškovne inflacije su dugoročne i nikakva magija joj neće stati na kraj. Troškovna inflacija se rješava prvenstveno smanjenjem porezne presije i selektivnom kreditnom politikom, dakle restrukturiranjem gospodarstva. U hrvatskom slučaju nema ni jedne ni druge politike.